

Učiteljski Tovariš

Glasiló „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Okrajnim učiteljskim društvom. — M. Poklukar: Olajšave. — Ali znamo učitelji brati? — Jakob Dimnik: Jezikov nauk v prvem šolskem letu. — Jos. Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — Jubilejska samopomoč. — Književnost in umetnost. — Naši dopisi. — Vestnik. — Gospodarski program.

Okrajnim učiteljskim društvom.

Sedaj, ko ima vsak okraj svoje okrajno učiteljsko društvo, ko je ustanovilo tudi ljubljansko učiteljsko društvo svoje društvo, tvori „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ deželno učiteljsko društvo, v katerem naj bi bila združena vsa okrajna učiteljska društva. Vsako okrajno učiteljsko društvo naj se poteza za koristi učiteljstva dotičnega okraja, „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ pa bo kot deželno učiteljsko društvo zastopalo koristi vsega kranjskega učiteljstva tako, kakor je to delalo doslej.

Njega delovanje — kar je nepobitna resnica — je rodilo kranjskemu učiteljstvu doslej mnogo koristi in mu jih bo v bodočnosti še več.

Obračamo se do vseh kranjskih okrajnih učiteljskih društev z uljudno prošnjo, da nam blagovole naznaniti v najkrajšem času, ali hočejo pristopiti kot člani k „Slovenskemu učiteljskemu društvu v Ljubljani“.

Le ako se povoljno izjavijo vsa okrajna učiteljska društva, bo lahko poslovalo „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ kot zaveza kranjskih okrajnih učiteljskih društev ter bo tako govorilo vedno in povsod v imenu vsega kranjskega učiteljstva.

Ta glas pa bo krepak in odločen!

Svoje dohodke je zajemalo doslej „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ iz naročnine na svoje glasiló. Ker pa namerava izročiti v korist vsemu slovenskemu učiteljstvu in v pospešitev popolne naše organizacije po predlogih in pogojih, ki jih navedemo nižje ad informandum „Učiteljskega Tovariša“ „Zavezi slovenskih učiteljskih društev“, presahne vir teh dohodkov.

Brez stalnih dohodkov pa ne more živeti nobeno društvo.

Prosimo torej vsa okrajna učiteljska društva, da nam tudi sporoče, bi-li hotela plačevati v blagajnico „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ od vsakega svojega člana na leto vsoto, ki jo bo vedno določeval občni zbor.

Tako bi imelo „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ lepe dohodke in bi lahko krepko živelo in delovalo.

Ako se z vsem tem strinjajo okrajna učiteljska društva in ali bodo uslišala obe naši prošnji, to moramo znati

vsaj dva tri dni pred izrednim občnim zborom, ki se bo vršil že 23. t. m. Zatorej prosimo še enkrat, da nam čim prej blagovole odgovoriti.

Nadejamo se pa, da bodo odgovori najpovoljnejši! Z uresničenjem teh naših misli bo vse naše učiteljstvo krepko združeno v „Slovenskem učiteljskem društvu v Ljubljani“, zato bo pa tudi njega delovanje imelo več ugleda, več uspeha.

Naš „Učiteljski Tovariš“ pa naj bo odločen in neustrašen bojevnik vsega slovenskega in istrskohrvaškega učiteljstva, da mu bo tako čim prej zasijalo solnce lepših in boljših dni!

Pogoji in predlogi, pod katerimi bi izročili svoje glasiló „Zavezi slovenskih učiteljskih društev“, ki jih je po daljšem razmišljanju sprejel društveni odbor, in katere podajamo p. n. svojim členom v premislek, da bomo lažje o njih razpravljali na izrednem občnem zboru, so:

1.) Dolg, ki ga ima „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ pri mnogih naročnikih „Učiteljskega Tovariša“, iztirja „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“. Dve tretjini odda „Slovenskemu učiteljskemu društvu v Ljubljani“, ena tretjina ostane nji. Vsa došla vplačila dolžnikov zaračunava na stari račun.

2.) Od čistega dobička, ki ji ga bo prinašal „Učiteljski Tovariš“, plača „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ na leto 20% „Slovenskemu učiteljskemu društvu v Ljubljani“. Čisti dobiček dohodkov „Učiteljskega Tovariša“ se zaračunava po odbitku stroškov za tisk, uredništvo in upravnništvo.

3.) Račune o dohodkih in stroških „Učiteljskega Tovariša“ ima pravico pregledovati „Slovensko učiteljsko društvo“.

4.) Ako „Zaveza“ preneha ali ako bi morala list opustiti, preide „Učiteljski Tovariš“ zopet v last „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

5.) Če bi ustanovila „Zaveza“ namesto „Učiteljskega Tovariša“ nov list, ostanejo v veljavi vsi zgoraj navedeni predlogi.

Za odbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“:

Juraj Režek,
t. č. predsednik.

Engelbert Gangl,
t. č. tajnik.

Olajšave.

Spisal M. Poklukar.

II.

V prvem odstavku smo pahnili v osado davkoplačevavce, v prihodnjem pa mislimo pisati o izpremembih prevažnih zadev, ki bi po končni izpeljavi izdatno olajšale pretožno stanje slovenskemu učiteljstvu, ne da bi bilo treba privijati davčni vijak.

Vsak opazi prav lahko, ne da bi oči posebno napanjal, da vlada najhujša stiska med učiteljstvom z družinami. Tem je treba pomoči in to jačje pomoči, kakor jo zagotavlja novi zakon o regulaciji naših plač. Te so podobne škafu vode na gorečo streho! Opoval bode temu morda kdo ter nam še očital črno nehvaležnost, ali počasi! Premisli naj, da nas je nad šest stotin maturantov, katerih ne zmore noben stan v mejah naše kronovine in da prvi pri nas v enakem razmerju še vedno ne doseže trdnih dohodkov zadnjega uradnika in da nova regulacija velja najmanj za deset let naprej. Izboljšalo se je nekaj, to učiteljstvo kranjsko hvaležno priznava, a največ pri vsem je vreden status. Oglašajo pa se že na vseh koncih in krajih ter tirjajo od nas srečnikov intenzivnejšega delovanja v šoli in izven nje. Bodite v družbah, društvih, literarnih zavodih in socialnih podjetjih zastopani; skomrahi in kavalirji — vse, vse morate biti, saj smo vam izboljšali prejemke! Ta klic nam doni neprestano naproti. Uradnikom so tudi navrgli mastno priklado k dohodkom, a niso ukrepali tako boječe, kje bodo vzeli. Toliko milijonov znaša priboljšek, in tega bomo pokrili iz državnih blagajnic — se je glasil kratek račun; nemški obstrukcisti, takisto mirnejši poslanci so povrhu še neprenehoma trkali po hitrem izplačilu. Ne slišiš pa nikoli, da bi se gospodom uradnikom rekalo, naj se po dovršeni akciji še bolj poprimejo odkazanega jim delokroga. Ne zavidamo gospodov uradnikov, saj zaslužijo boljšega stanja, a čuda ni, ako se nam vriva vprašanje, ali je bilo učiteljstvo do sedaj res tako zaspano in malomarno, ali pa so bili uradniki tako dovršeno popolni, da odpada njim vsako bodrilo, dočim bi bilo pri nas izboljšanje plač le sredstvo bodočemu, če mogoče še večjemu hujskanju in natezanju vobče priznanih krepkih naših moči.

Po tem kratkem okolišu se tedaj vrnimo k učiteljskim družinam, si jih ogledjmo ter jim skušajmo olajšati njihovo bedno stanje! Čuda so mnogobrojna, in nebesa so pri mnogih res obilo rosila svoj blagoslov, zakaj obitelj šestih členov je med nami nekaj navadnega. No, ponajšamo pa se lahko s takimi, ki imajo po dvanajst, da, celo osemnajst glav. In če bi pri nas po eksotičnem vzorcu delili rodovitnim staršem premije, bi jih bilo najbrž deležno učiteljstvo v jako častnem številu. Veselo je to dejstvo za državo in nas, ker imamo učiteljske potomce v visokih državnih in zasebnih službah: doktorji, duhovniki, učitelji, poslanci itd. učiteljskega pokolenja se vrste v pisanem izprehodu pred našimi očmi — ali družina stane denar. Majhni otroci, majhne skrbi; veliki otroci, velike skrbi, to velja tudi nam. Do šestega leta se še maši izdatek za družino pri učiteljevem knjigovodstvu, pozneje pa nam zeva vedno večji primanjkljaj neusmiljeno v obraz, in obupno primerjamo dan in noč dohodek s stroškom ter resno ukrepamo, kako bi se slednji pokrili,

kako bi se zamašila strašna vrzel, in srečen je, kdor zasledi kak nov vir, ki mu bo pomagal, zmagovati s pičlim zaslužkom potrebna plačila.

Rokodelstvo je gotovo jelstvo in v sedanjosti še dosti v časti, toda učiteljskim otrokom ne prija povsem. Kolikokrat naletimo na tega in onega, ki trdi, da mu je bil oče učitelj, se repenči in jezi, da ni kaj več, ker ga ni mogel šolati. Hudo de človeku ob taki priliki in nehote se spomni svojcev in doma. Res ne morejo biti vsi gospodje, vendar pa je dandanes poleg državnih še toliko služb pri železnicah, poštah, parobrodstvu, trgovstvu, gozdarstvu in tvorništvu, da bi človek mislil: bo že šlo, nekam bom svojce že spravil. Toda ne tako lahko; povsod zahtevajo šolsko izomiko, ki je draga. Raznih šol imamo na izbiro, ali kaj mi pomaga recimo gimnazija, če ne morem do nje? Kako bi se nje obisk učiteljstvu omogočil? Pri sedanjih in tudi pri novih plačah bo za enega gimnazijca v družini morda še šlo, za dva bo trda pela, a za več bo nemogoče slej kot prej utrpeti denar. Upajmo pa, da se bo dalo kaj izboljšati v tem oziru, in pripomnimo na tem mestu enkrat za vselej kar najodločneje, da nismo nasprotniki veri, redovnikom in drugim narodnostim. Kar bomo pisali in razvijali v sledečih vrstah, to bo le na podlogi pravičnih potreb naših družin, in to je mogoče doseči brez škode drugih ljudi.

Imamo na Kranjskem gimnazije v Ljubljani, Kranju, Novem mestu in Kočevju. Slovensko učiteljstvo, posvetno namreč, je nameščeno le v prvih dveh krajih, torej so mu srednje šole pristopne samo v polovici mest brez hudih in nepokritnih stroškov. To je bridka prikazen tem bolj, ker pripadamo šolstvu, smo njegov glavni ter temeljni del in začetek vse izobrazbe. Zato mislimo na Rudolfovo. Tu naj se ljudsko šolstvo poveri posvetnemu učiteljstvu; vse časti vrednim menihom pa naj se povrne za odškodbo kak drugi kraj brez srednjih šol, da ne bodo prav nič — tudi za las ne — na škodi. Bolje bode za narod, ker dobi prirastek na inteligenci, za novomeško gimnazijo, ker bo imela iz učiteljskih družin več obiskovavcev, a za učiteljstvo bi bila ta prememba epohalnega pomena, zakaj štiri, morda šest in s časom celo osem rodbin bi imelo osemrazredno srednjo šolo na razpolago. V Kočevju je mnogo rudokopov in drugih družin slovenske krvi. Naj se osnuje tam slovenska ljudska šola, do katere imajo ondudkajšnji Slovenci postavno pravico. Tako se bode prilagodila i ta srednja šola slovenskemu učiteljstvu. V Pulju, Trstu, Gorici, Beljaku, Celovcu, Celju, Ptuj in Mariboru z okolicami naj se postavljajo tamošnjim Slovencem prepotrebne ljudske šole, na kar naj delujejo osobito čislani naši gospodje poslanci, dična družba sv. Cirila in Metoda ter delavna „Zaveza slovenskih učiteljskih društev.“

Srednje šole so oči vsakemu narodu in vredne so, da se najboljši njegovi sinovi potrudijo zanje, zakaj gorje rodu, ako bi jih izgubil ali nanje oslepil v sedanjem času! Taval bi nekaj časa in se lovil, slišal bi se po njegovih pokrajinah še nekaj let vrišč, naposled pa bi zavladala grozna pustinja in tihi mir, kakršen kraljuje za nizkim zidovjem, „kjer križi se vrste.“

Kadar pa se zgoraj imenovani načrti realizujejo, bo slovensko učiteljstvo hvaležno vsem blagim činiteljem na dobrohotni podpori; visoki ter pravični in šoli naklonjeni vladi pa bo slovensko učiteljstvo izkazovalo v dejanju

neusahljivo hvaležnost s tem, da se bo naštetih srednjih šol kar najmarljiveje posluževalo ter vzgajalo žilav ter neomahljiv narodni naraščaj v krepak steber mogočni Avstriji.

Ali znamo učitelji brati?

Gudno vprašanje! — vzklikne ta in oni mojih čestitih tovarišev; „gotovo znamo; saj drugače bi ne mogli poučevati v šoli branja, ko bi sami ne znali brati.“ — In vendar ne zna brati nekoliko učiteljev, in jaz sam sem bil prva leta svojega učiteljstva med temi. Pripravil sem se skrbno za učiteljski stan, in moja izpričevala kažejo, da nisem med zadnjimi; brati pa vendar nisem znal; naučil sem se šele zadnja leta. — Kot dijak sem bral, kar mi je prišlo pod roke, in kot mlad učitelj skoraj ravno tako; sedaj pa delam drugače. Uredil sem svoje branje po načrtu. Sedaj sem na jasnem, kaj, kdaj in kako naj berem. Naročil sem si „Učiteljskega Tovariša“, „Popotnika“, „Slovenski Narod“ in „Ljubljanski Zvon“. Dokler ostanejo ti listi zvesti naravni resnici, da ima človek v glavi možgane zato, da misli, ostanem navedenim listom zvest naročnik; če se pa kateri teh izneveri temu navodilu, se pa tudi jaz njemu. — Listov in knjig, v katerih govoré patentovani lenuhi, ki sami ne primejo za nobeno koristno delo, o delu, ne berem; tudi ne sledim ljudskim osrečevavcem, katerih predniki sistema so bili splošnemu ljudskemu napredku in blaginji samo v oviro in nesrečo; ki nimajo pri nobeni koristni ustanovi inicijative, a se vrinejo v vsako ter jo hočejo zase izkoristiti, ko je ustanovljena in bi imela donášati dober sad. Ljudem, ki rinejo le nazaj v surove čase, nečem slediti, četudi bi me hoteli na videz s svojimi spisi osrečiti. — Ljudem, ki trde, da je mogoče napraviti iz ognja in vode zlatobliščečo spojino, ne verujem in se jim ne pustim rabiti za orodje za učiteljstvu in šolstvu sovražne ali nasprotne namene.

Pisatelje raznih narodov sem razdelil na dve skupini. V prvo štejem one, ki nam pripovedujejo, kakšen je bil svet nekdanj, kakšen bodi sedaj in na vse večne čase. To so idealisti, ki od nas zahtevajo, naj jim verujemo, da je mogoče zidati zlate gradove v zrak na splošno srečo človeštva in tirjajo od nas, naj jim prinašamo kamenje za tako zidanje. Med te štejem tudi moraliste, ki z moralo — prikrojeno po njih okusu za druge stanove pokrivajo skrivnost monogram T. R., ki se marsikdaj šele po mnogih študijah raztolmači za trebih. — Spisi takih pisateljev mrgole od laži, ki jih nam hote — ali po drugih zapeljani — nehote podajajo. — Takih spisov ne berem, ker bi bila škoda za oči in čas.

V drugo skupino štejem pisatelje, katerih geslo je resnica. Teh pisateljev je malo, ker do resnice se hodi po trnjevem poti; dobe se pa vendar; treba jih je znati samo poiskati. — Ti pisatelji pravijo: „Tako smo našli in tako vam podamo. Če z našo najdbo niste zadovoljni, ne moremo pomagati. Prisegli smo resnici zvestobo in nečemo vas nalagati. Če se vam tudi marsikaj gabi, mi nismo krivi.“ Za svoje berivo sem si odločil pisatelje druge skupine; s prvimi pa, katere sem nekdanj rad bral, kurim pozimi peči.

Učitelji ne moremo potovati, ker nimamo za to ne časa, ne denarja. Če nočemo živeti z glavo v vreči, moramo brati take spise, ki nam po možnosti nadomeščajo

potovanje; taki spisi so nepristranske zgodovine o civilizaciji raznih mnogoštevilnih narodov, ki so v vsaki zadevi med prvimi, a ne med zadnjimi; taki so tudi razni zgodovinski romani epohalnega pomena; take so v resnici poučljive znanstvene knjige onih mož, ki ne lažejo ali ne služijo sistematični kopi laži.

Za svojo osebo sem se odločil, da hočem brati vsake počitnice eno delo iz druge skupine, katerega pisatelj uživa po pravici svetovno slavo. Poleg tega pa berem vsak dan $\frac{1}{4}$ ure po kosilu kako knjigo, za katero se je pisatelj trudil leta in leta priti resnici do dna, preden je izdal to knjigo. Tako branje ene knjige traja sicer mnogo časa, pa je koristnejše nego preveč naenkrat. Zvečer zopet berem, a nikoli več nego eno uro. Stanovske liste berem pazljivo, druge pregledno t. j. samo ono, kar me zanima. Pri tem se ravnam po načelu: „Najprej opravi stanovske dolžnosti, potem šele beri.“ **Star samotar.**

Jezikov nauk v prvem šolskem letu.

(Jakob Dimnik.)

4. Pike.

Pomnija. Učenci imajo ploščice in pisala pred sabo. Ploščica bodi nekoliko nagnjena ($15-20^\circ$). Učenci primejo pisalo na povelje v roko in zopet odložé.

Na ležo ploščice, na držanje pisala in sploh celega telesa mora učitelj neprenehoma gledati, zakaj to ni le podstava, oziroma prvi pogoj lepe pisave, ampak je velike važnosti tudi za telesni razvoj otrok. Vzrok raznih pokvok, postranljivosti, kratkovidnosti itd. je čestokrat iskati pri prvem pisalnem pouku. Navada postane človeku druga narava, ali: „Stara navada, železna srajca“. Tega ne sme učitelj nikdar pozabiti. V začetku dela otrokom pravilno sedenje pri pisanju precej težav, zato je treba večkrat prenehati, vstati in zopet sedeti. Pred vsem bodi pa učitelj sam otrokom najlepši zgled.

Učitelj naredi piko zgoraj na levi strani šolske table in vpraša: Kaj sem naredil? Pridi sem in naredi še ti tako piko! (Paziti je treba posebno, da učenci preveč ne pritiskajo, ne vrtajo, da je pika lepo okrogla.) Vzemite vsi v roko pisalo ter napravite na ploščico zgoraj na levo eno piko! Pisalo v roke! „Ena!“ (Vsak otrok naredi pri besedi „ena“ piko na ploščico.) Odložite pisalo! K prvi piki naredim še drugo. Naredil sem poleg prve pike še drugo. Piki ležita ena poleg druge. Recite: „Piki ležita ena poleg druge.“ Katera je desna? Katera leva pika? Naredite tudi vi poleg prve pike še eno in sicer tako daleč proč, da ima vmes palec vaše leve roke prostor. Pokažite s pisalom na levo piko! Na desno! Naredite še dve piki, ki ležita ena poleg druge! Jaz bodem zopet štel i. t. d. Prav tako se obravnavata dve piki v navpični smeri, ena vrh druge $\bullet$. Na to prideta dve piki ena na levo vrh druge $\bullet$, potem ena na desno vrh druge $\bullet$ in potem štiri pike $\bullet\bullet$, pri katerih se določuje nasprotna leža posameznih dveh pik.

Zdaj se zaznamujejo s pikami razne strani šolske table (ploščice). Naredite piko zgoraj v sredo table (ploščice)! Eno piko na desno (zadej) zgoraj! Na desno zdolaj, spredaj ali na levo zdolaj, spredaj na sredo, na sredo ploščice!

Med tem pogleda učitelj, kako drže učenci pisala, kako se drže s telesom in če so naredili to vajo dobro, čeprav je ni na šolski tabli.

5. Stenoravna (navpična) črta.

Vstanite — vstani! Če bi hotel jaz vedeti, kako je kdo izmed vas velik, bi vzel v roko vrstico in bi pomeril zgoraj od glave do nog zdolaj. Ta del vrstice bi bil torej velikost dotičnega učenca. Poskusimo! N., pridi k meni! Namesto vrstice naredim na šolsko tablo črto. Tukaj-le zgoraj nastavim s kredo ter potegnem od zgoraj navzdol. Ker gre ta črta prav tako od zgoraj navzdol, kakor vi v klopi stojite, zato jo imenujemo stoječa črta. Ta črta je torej stoječa črta, katero lahko zmerim. Stene naše šolske sobe stojijo tudi tako ravno kakor ta-le črta. Pomnite! Ker stoji ta-le črta tako ravno kakor stena, zato ji pravimo tudi stenoravna črta. Glejte! Tukaj-le, na to-le nit sem privezal kosček krede. Ta-le nit je zdaj ravna kakor stena. Smer te črte gre navpič; zato pravimo taki črti tudi navpična črta.

Učitelj pokaže vodomerni svinec. Kaj vidite tu-le (na vrstico kazaje)? Kaj vidite na koncu vrstice? „To je vodomerni svinec“. Če hočemo zmeriti prav globoko vodo, koliko je globoka, navežemo na vrstico kos svinca ter spuščamo vse toliko časa v vodo, da pride svinec do dna. Potem zmerimo mokri del vrstice in najdemo, kako globoka je voda.

Tako pripravo rabi tudi zidar, da vé, če stoji zid, ki ga zida, ravno.

Zdaj-le bodem položil to pripravo — ta vodomerni svinec — na šolsko tablo ter potegnem ob vrstici tenko črto. Kakšna je ta črta? Zdaj-le bodemo potegnili vsi stenoravno črto in sicer najprej v zraku. Vzdignite roko! Kažite s kazalcem na zgornjo piko! Zdaj-le potegnite od zgoraj navzdol do spodnje pike, kedar štejem ena, dve! Pričnite! Ena! Dve! Dovolj! Še enkrat! I. t. d. Zdaj-le pa potegnite na ploščice s pisalom stenoravno črto. Potegnite za polovico krajšo črto kakor je vaš mezinec. Pričnite zgoraj na levi! Ena! Dve! Dovolj! Potegnite poleg te črte še eno in sicer toliko proč, da ima vaš palec prostor vmes! Jaz bodem zopet štel i. t. d. (10 do 15 krat.)

Zdaj-le bodemo pa narisali pod to vrsto še eno vrsto stenoravnih črt in sicer tako dolge kakor je vaš mezinec. Jaz štejem. Pričnite! Ena, dve, tri, dovolj!

Ponavljanje. Imenujte vse stenoravne (navpične) stvari, ki jih vidite v šolski sobi! Kako stojé stene? Vrata in okna? Kako stoji deblo drevesa? Zvonik? Goreča sveča? Držite pisalo navpično! Postavi ploščico navpično! Katere strani so na ploščici zdaj-le navpične? — Vidite, to-le na mizi je kocka. Pokaži vse stenoravne (navpične) črte na nji! Glejte, tu-le sta dve piki (ena vrh druge.) Te dve piki zvežem z ravno črto. Kakšna je ta črta? Pomnite: Stenoravna ali navpična črta nastane tudi, ako dve piki, ki stojita ena vrh druge, zvežemo. Napravite dve piki, eno vrh druge, tako daleč narazen kakor je vaš mezinec! Zvežite te dve piki z ravno črto! Kakšno črto ste dobili? Kakšne črte smo danes risali? Stenoravne ali navpične črte.

Sestave pik in stenoravnih črt v različnih velikostih in oddaljah!

6. Vodoravna črta.

Učitelj prinese v stekleni posodi vode v šolo. Vanjo položi palčico (ravnilo). Poglejte dobro to-le palčico (ravnilo) v vodi! Glejte, zdaj-le bodem potegnil po tabli črto, ki ima prav tako ležo kakor palčica (ravnilo) na vodi. Palčica (ravnilo) leži na površju vode ravno, kakor je površje vode samo ravno.

Ta-le črta je tudi tako ravna, kakor je površje vode ravno; zato pomnite: „Ta črta je vodoravna“. Ker leži kakor palčica (ravnilo) vrh vode, zato se imenuje ta črta tudi ležeča črta. Zdaj-le bodemo take-le vodoravne črte risali najprej v zraku. (Učitelj postopa tako kakor pri stenoravni črti.) Zdaj-le boste tudi vi take vodoravne črte na tablice risali! Začnite zgoraj na levi in vlečite proti desni. (Tako, kakor pri 5. vaji.) Tukaj-le vidite dve piki. Kako ležita? (Ena poleg druge.) Zvezal jih bodem z ravno črto. Kakšno črto sem potegnil? Pomnite: „Ako zvežem dve, eno poleg druge ležeči piki z ravno črto, nastane vodoravna črta.“

Ponavljanje! Imenujte stvari v šolski sobi, ki imajo vodoravno ležo! Kako leži plošča mize? Strop? Pod (tla)? Pokažite na kocki vse vodoravne črte!

Sestave vodoravnih in stenoravnih črt!

7. Poševna črta

Kakšne črte že poznaš? N., nariši na šolsko tablo stenoravno črto! Vodoravno črto! Danes se bodemo učili še druge črte. Glejte, potegnil sem na šolski tabli črto, ki ni ne steno- ne vodoravna. „To je poševna (nagnjena) črta“. Držite pisalo stenoravno! Vodoravno! Poševno! Tukaj-le vidite narisano streho; kakšne so te črte? Tako črto boste tudi vi zdaj-le potegnili. Potegnite jo najprej v zraku! Zdaj-le pa na ploščice! Z desne zgoraj proti levi zdolaj; z leve zdolaj proti desni zgoraj; z leve zgoraj proti desni zdolaj; z desne zdolaj proti levi zgoraj. (Učitelj opomni tudi, da so te črte poševne, pa ne krive.)

Pri tej vaji opozori učitelj učence tudi na lasne in senčne (tenke in debele) črte. Kadar vlečemo z leve zdolaj proti desni zgoraj, vlečemo prav tenke črte, tako tenke kakor las; to so lasne črte. Poskusite potegniti nekoliko lasnih črt! Pravimo tudi, da vlečemo navzgor. Vzdignite desno roko! Gor! Gor! Potegnite nekoliko lasnih črt po ploščici in sicer tako dolge kakor je vaš mezinec. Ako vlečemo od desne zgoraj proti levi zdolaj, navadno nekoliko bolj pritismo. Glejte sem! Te črte so nekoliko debelejšje in se imenujejo senčne (debele) črte. Zdaj-le bodemo delali senčne črte! Pisalo v roko! Ena, dol, dovolj! Naredite po eno lasno in senčno črto! Kje vidimo poševne črte? Lestva, streha i. t. d. (Dalje prih.)

Kulturne slike s Kranjskega.

Spisal Jos. Ciperle.

46. Sedanji Kranjski kmet.

Kranjski kmet je bil pred Karolom Velikim samostojen človek, po Karolu ponižen tlačan, in še le v sedanjem stoletju se je zopet nekako počlovečil. Pred Karolom Velikim se ni pokoril nikomur; po Karolu je pa postal pokoren nemškemu plemiču, ki so bili obenem grajščaki; sedaj pa ti plemenitaši niso več grajščaki, ampak plemiči v visokih službah. Plemič je pa tudi še danes najvažnejša oseba pri nas.

Toda pogledjmo našega kmeta, kako se je pravzaprav počlovečil. Navadno se dobi pri nas dvojje vrst kmetov: kmet, ki ima posest, in pa kmet, ki ima prazno pest. Duševno se ne ločita prav nič drug od drugega. Sentimentalen ni ta ne oni, in rahločuten tudi ni nobeden. Oba pa kolneta, oba se pridušata, oba plujeta: prvi oblastno, drugi pa bolj ponižno. Sploh se po pljuvanju vidi kaj lahko, kateri kmet ima kaj pod palcem.

Kmet, ki ima posest, je navadno ošabnež, napihnjenec in mogočnež; kmet s prazno pestjo je pa še danes tlačan, kakor je bil nekoč. Nekdaj je delal tlako grajščaku, sedaj pa robota v prid kakemu kmečkemu veljaku. — Kmet posestnik ne dela nič, on samo odkazuje delo, on samo nadzoruje delavce, on jih samo priganja k delu, on je k večjemu občinski ali pa cestni odbornik; kmet brez posesti pa dela od zore do mraka kakor takrat, ko je bila še tlaka. — Kmet posestnik se redi ob žuljih svojih delavcev; kmet brez posesti se pa kar nič ne redi, ker živi največ ob samem soku. — Kmet posestnik pije vino in zabavlja nad žganjarji; kmet brez posesti pa pije žganje in ne zabavlja nikdar nad vinskimi brati. Tudi on je v teoriji nasprotnik žganja, toda pri njem je od teorije do prakse prevelik korak. Ko bi bil on posestnik, bi tudi on pil vino.

Sploh je napuh najglavnejša lastnost premožnega kmeta na Kranjskem. Čuditi se moramo, od kod je neki dobil to lastnost on, ki je še pred par desetletji bil tako ponižen hlapec grajščakom, kakor je njemu še danes kmet s prazno pestjo in mošnjo. Le on je — vsaj po njegovi misli — kaj; vsi drugi niso nič. Uradniki, učitelji in dr. so pri njem berači. Dostikrat se sliši, ako hoče n. pr. hči kakega kmečkega veljaka se omožiti s kakim uradnikom: „Berača ne potrebujemo v naši družini“. Rad bi pač imel tak kmet, da bi se mu klanjali tudi olikani stanovi, toda to pač ne gre. Zato je pa tudi on jako hud nasprotnik vse olikanosti in omikanosti. Dostikrat ga pač njegov hlapec nadkriljuje v omiki in oliki, toda to mu je še bolj v spodbudo, da je ošaben, in da rabi takove neslanosti, kakor je n. pr. ta-le: „Lejte ga, ki pravi, da ima kaj v glavi, v roke pa nima ničesar vzeti“.

Ali ga bode kedaj minul ta napuh? Prav gotovo takrat, ko pride na boben njegovo posestvo. Saj je bilo tudi med sedanjimi ubogimi kmeti nekoč nekaj takih ošabnežev, ki so pa danes ponižne ovce. In boben poje le prerad na Kranjskem. Kmalu, le prekmalu pride dostikrat čas, ko mu zapoje boben žalostno pesen: „Včeraj bahač — danes berač“.

(Dalje prih.)

Jubilejska samopomoč.

Društvenih pravil § 5. lit. b izrečno veli, da plača vsak društvenik meseca svečna vsakega leta 2 K v rezervno podporno zalogo.

Mnogo p. t. društvenikov je izpolnilo to svojo dolžnost, a nekateri gospodje so bržčas to pozabili.

Naj mi dotičniki (posestniki sprejemnih listov št. 7, 8, 9, 30, 33, 60, 61, 62, 63, 70, 78, 79, 92, 94, 98, 99, 101 (še 1 K), 110, 111, 112, 113, 114, 120, 123, 125, 126, 127, 128, 129, 132, 140, 141, 147, 150, 151, 153, 155, 159, 160, 163, 164, 167, 169, 170, 175 in 180) ne štejejo

v zlo, da jih na tem mestu uljudno prosim, naj blagovole čim prej vplačati omenjeni 2 K.

Poleg tega naj vsi gospodje vplačniki napišejo na poštno nakaznico številko sprejemnega lista, ker mi s tem olajšajo delo.

Ljubljana, dne 2. vel. travna 1899.

August Kleč, predsednik.

Književnost in umetnost.

Slovenski pravopis. Sestavil Fr. Levec, c. kr. profesor in okrajni šolski nadzornik v Ljubljani. Cena vezani knjigi 1 K, nevezani 90 h. Na Dunaju. V c. kr. zalogi šolskih knjig. 1899. — To najnovejšo in prepotrebno slovensko knjigo je naš list že omenil v predzadnji številki, in tudi lansko leto smo na strani 77., 115., 116., 123. in 124. obširneje pisali o njej; zato je ne bomo letos natančneje ocenjevali. Priporočamo jo prav toplo slovenskemu učiteljstvu.

Slovanske knjižnice je izšel 84. in 85. snopič, ki prinaša zanimivo N. V. Gogoljevo povest „Božična noč“; iz ruščine prevel Miloradovič. Cena 36 kr.

„Naš Dom“. Zbirka povesti, pesmi in narodnega blaga, zanimivosti itd. Izšel je III. zvezek te knjižnice z vsebino: „Vojna leta 2000“, fantastična povest A. Boruna, katero je prevel iz ruščine Zaplaninec in „Doma in na tujem“, poučna povest za narod Felicij. Pintowskega, katero je poslovenil iz poljščine znani prelagatelj Podravski. Knjiga, ki ima 153 strani, se dobiva v Celju v tiskarnici Dragotina Hribarja po 25 kr.; po pošti 5 kr. več.

Glasbena Matica v Ljubljani je priredila dne 26. m. m. pod vodstvom koncertnega vodje gosp. M. Hubada IV. redni koncert, ki je bil zopet jasna priča, na kako visoko stopinjo glasbene umetnosti se je pospel ta naš prvi glasbeni zavod pod vodstvom g. M. Hubada. Vse točke zanimivega vzporeda so občinstvu zelo ugajale. Tak zavod, kakršen je naša Glasbena Matica, zasluži vsestranske podpore, in tudi slovensko učiteljstvo pozivljamo, da stori po svojih močeh v tem pogledu svojo dolžnost. Letnina znaša 2 gld.

Kranjsko v slikah in opisih. Spominski album. Izdal Julij Lavrenčič. Založil L. Schwentner, knjigotržec v Ljubljani. Cena 90 kr., po pošti 1 gld. Obseg: Ljubljana in okolica. Grad Tivoli. Mestni trg. Grad Turjaški. Nova vojašnica. Narodni dom. Rudolfinum. Gledišče. Tonhalle. C. kr. velika realka. Kranjska hranilnica. Franca Jožefa cesta. Grad Goričane. Procesija na sv. Rešnjega telesa dan. Izvir Ljubljance. Grad pri Fužinah (Kaltenbrunn.) — Bled in Blejsko jezero. Vrh Triglava. Vila princa Ernsta Windischgrätza. — Kamnik. Vodno zdravišče. Curhaus. Vila Neptun. Igrišče. — Postojnska jama. — Radovljica. Slap Savice. Bohinj. Pot v Srednjo vas. Soteska pri Koroški Beli. Debela Peč. — Belopeško jezero. — Kranj. Ajmanov grad. — Pogozdovanje Krasa pri St. Petru. Gradova Haasberg in Schneeberg. — Senožški grad. Prem. — Novo mesto. Kočevje. — Ljubljana. Narodni dom. — O ti prelepi knjigi, opremljeni s krasnimi podobami gori imenovanih krajev, bomo poročali prihodnjič. Za danes jo najtopleje priporočamo v nakupovanje. — V drugem delu obsega knjiga zaznamke odličnih trgovinskih in obrtnih zavodov na Slovenskem. Tudi ta del ima obilico lepih podob. Knjiga je edina svoje vrste v Slovencih in je vredna tega denarja.

Naši dopisi.

Iz Izlakov. († Frančišek Peruci.) Trg Vače pri Litiji je zaslovel pred več leti po širem svetu zaradi znamenitih prazgodovinskih najdb. Največ zaslug pri iskanju teh predmetov si je pridobil dne 5. svečna t. l.

umrli nadučitelj Frančišek Peruci. Pokojnik je bil rojen dne 25. grudna 1824. l. na Brezovci pri Ljubljani, kjer je bil njegov oče cerkovnik in orglavec. Ljudsko šolo je dovršil na c. kr. normalki v Ljubljani. Po izstopu iz te šole je vstopil v trgovino neke gospe — vdove. Prav zvesto je pri nji služil, samo tovarišev zavist mu je tu vzela veselje, obenem pa se mu je zbudil poklic za učiteljski stan. Trgovka ga je na vse načine odvrčevala od učiteljstva; hotela mu je tudi trgovino izročiti, ali Peruci se ni mogel odpovedati nagibu do šole. Bržčas ni mislil, kako slabega kruha si je želel. Dobil je l. 1855. službo na trivialki v Cerknici, a je še tisto leto odšel v Št. Vid pri Vipavi, kjer je bil 6 let. Potem je prišel na Dole pri Litiji, kjer je ostal 16 let. Od tu je prišel na Vače l. 1877., ter postal 7 let pozneje istotam nadučitelj. Kmalu pa je stopil v pokoj z 270 gld. letne penzije, katero so mu zvišali na 315 gld. Njegova soproga, tudi z Brezovca doma, mu je umrla l. 1892. na Vačah. Imela sta 12 otrok, izmed katerih je večina pomrla v odraslih letih, ostale so le še 3 hčere.

Peruci je bil blag in jako dobrosrčen človek. Kaj rad je pomagal ubožcem in za ubožne učence je dajal še do zadnjega časa denar. Njegovi učenci so ga jako ljubili in to očitno pokazali z mnogoštevilno udeležbo pri pogrebu.

O njem je govorilo ljudstvo: „Ta človek gotovo nima žolča“, zakaj spričo njegove dobre volje ga ni bilo mogoče razjeziti. Izpričevala o njegovem službovanju so vseskozi polna hvale. Posebno svedočijo o njegovem vzornem vedenju, marljivosti v šoli, ljubeznivosti do otrok in staršev ter zvestobi do višjih oblastnikov. Živel je pa Peruci v oni slabi dobi narodnega šolstva, katero še danes marsikateri učitelj starejše šole hudo občuti, ko so se silno bali učiteljev stalno nameščati. Občinski odbor in župni urad na Dolah sta mu pri odhodu izdala krasni izpričevali — Peruci sam je bil občinski odbornik in zelo priljubljen pri ljudeh — ali stalno nastavljal ga nista pripustila z izgovori, da bo treba kdaj živiti njega in njegove otroke. Odšel je zato s trebihom za kruhom na Vače, kjer je bil vendar stalno nameščen, star že 53 let.

Na Vačah je takoj drugo leto našel prazgodovinske reči. O tem poroča Dežman v „Führer durch das Landesmuseum in Laibach“ str. 40 sledeče: Im Jahre 1878 stattete der Volksschullehrer in Watsch Fr. Peruzzi an das Landesmuseum die Anzeige über ein daselbst im Frühjahr aufgedecktes weibliches Skelet mit bronzenen Armhängern, worauf durch Mus. Custos Deschmann und Hofrath von Hochstetter die systematischen Grabungen daselbst eingeleitet und von Mus. Präparator F. Schulz durch mehrere Jahre mit dem besten Erfolge fortgesetzt wurden. Über 1000 Gräber wurden aufgedeckt, meist Flachgräber nebst etlichen Tumulis, eine ganze Reihe ausgehobener Riesenurnen befindet sich auf der obersten Etage des Wandkastens Nr. I. . . Peruci ni sam nič opisoval teh najdb, storila sta to Dežman in Hochstetter v nemških zbornikih¹⁾.

Najvažnejše reči so omenjene v lepem Rutarjevem spisu o prazgodovinskih izkopinah po Slovenskem²⁾. Iz vsega je razvidno, da prištevajo vaške najdbe v hallstattsko dobo, stare so torej čez 2500 let. Poleg lepih bronastih umetniških izdelkov, kakor takozvane vaške situle (neka bronasta posoda z natančnimi prizori oseb in živali), raznih fibul, čelad itd. so izkopali značilnih lobanj in v velikanških žarah istočasnih ostankov sežganih mrličev. Čudno je, da je bil med prebivavstvom v navadi dvojen način shranjevanja telesnih ostankov. Ni moj namen, navajati kaj več o velikem pomenu vaških najdb za prazgodovino, pač pa o Perucijevem delovanju pri tem raziskavanju. Zasluge sem najbolj razvidel v njemu doposlanih pismih. Vsa so skoraj same zahvale za poslane izkopine. Takoj prvo leto je prejel mnogo priznanj posebno od strokovnjaka Dežmana. Kranjski deželni odbor mu je poslal pohvalnico „für Ihre zuvorkommende Mitwirkung und Hilfe-

leistung bei den Arbeiten zur Aufdeckung der heidnischen Gräberstätte bei Watsch und beim Auffinden der manigfaltigen historisch wichtigen Objecte.“ Hochstetter, predsednik komisije za prazgodovino pri ces. akad. znanosti, mu je poslal (l. 1878.) v nje imenu zahvalo „für Ihre ersprießliche Unterstützung bei den anthropologischen und paläoethnologischen Forschungen und Ausgrabungen“. Deželni odbor si je prišteval l. 1882. zopet v dolžnost, da mu je izrekel zahvalo za njegovo nesebično, že večkrat izkazano patrijotično sodelovanje i. t. d. Dr. Fr. vitez pl. Hauer, sedanji¹⁾ intendant dvornega muzeja (po l. 1886. umrlem Hochstetterju), mu je dal l. 1887. priznanje „für die unausgesetzte und uneigennützigte Förderung der dortigen prähist. Grabungen etc., für die ersprießliche und treue Mühewaltung“ ter mu poslal 200 gld. nagrade. S pomočjo Perucijevo so kopali še knez Ernst J. Windisch-Grätz, grof Wurmbrand, Szombathy in Pečnik. Zanimanje mnogih prazgodovinoslovcev je bilo baš tisti čas za vaško nekropolo jako veliko, ko se je pričnala temeljito razvijati prazgodovinska znanost. Hochstetter je večkrat naravnost poročal presvetlemu cesarju o teh najdbah. Nepristransko, ne da bi iz mene govoril stanovski duh, hočem — kakor doslej — na kratko povedati, kako je še sicer bilo s Perucijem.

Veliko let je spremljal izkopavanje na Vačah; najlepše izkopine sta dobila deželni in dvorni muzej. Nekaj lepih reči sta prejela tudi Windisch-Grätz in Wurmbrand, ki sta naročala Peruciju, da naj koplje za njiju. Pri tako polni mizi starin je vsakemu rad postregel z izkopavanjem, posebno ker ni sam mogel preveč žrtvovati v take namene. Vesel je bil, da je izkazoval usluge visokim osebam. Dokaj truda so mu prizadejali zemljaki, ki so na svojih zemljiščih — seveda ne v prid znanosti — iskali namišljenih zakladov v grobih in za najdene reči zahtevali pretiranih zneskov.²⁾ Pri izplačilih od interesovanih gospodov je še sam vteknil za kopanje dosti svojih novcev in prostega časa. Dediči so mu pogostokrat očitali, da bodo te denarje pogrešali, a pohlevni Peruci je vselej mirno po svoji navadi rekel: „Le naj bo tako“. Nekaj imetja je pač imela njegova soproga. Ta je namreč kupčevala na Dolah z živili in zapustila hišo na Vačah. Največjo tolažbo mu je dajal Dežman, katerega ljubljeneec je bil Peruci. Dežman zahvaljuje v mnogih pismih njegovo pomoč, plemenitost in nesebičnost. Tudi Hochstetter in njegova soproga (ki je nabirala narodopisno gradivo z Vač) sta mnogo in prijazno dopisovala Peruciju. Toda zraven svojih razmer on ni mogel vsakemu povsem ustrezati. Hochstetterju (sicer prijatelju Dežmana) ni bilo všeč, ker je n. pr. dragocena kovinska posoda (situla s figurami) prišla v Dežmanove roke, dasi je priznal, da je tudi v Ljubljani dobro spavljena. Imenovanec pravi v nekem pismu, da bi dal pozlatiti Perucija, ako mu kaj enakega pošlje, ter naj misli samo na cesarski muzej. Dežman zopet piše: „Ich wäre untröstlich, wenn was in andere Hände kommt“. Hochstetter je bil pri drugi priliki zopet hud nanj, ker mu ni poslal lepega kovinskega pasu z ornamentami i. t. d.

Zadnja leta je izkopavanje opustil zbog svoje starosti in onemoglosti. Lansko leto je še pisal Szombathyju, kustosu dvornega muzeja, naj bi vsled nekega naznanila poskušali kopati na Dolah.

Umril je po kratki bolezni.

Dostaviti moram tudi, da je že na Dolah in v bližnji svetokriški dolini izkopal nekatere starine, katere sta dobila turnski grof Pače in deželni muzej. Tudi z Dežmanom je bil že tu znan. Torej se je s starinami že davno pečal in ni bil le slučaj, da je na Vačah zapazil grobišče.

Veliko, neupogljivo življensko silo je imel pokojni Peruci. Zadovoljno je vztrajal pri težavah svojega stanu in vrhutega še mnogo koristil znanstvu. Bodi možu lahka zemljica vaška!

Fortunat Lužar.

¹⁾ Denkschriften der k. Akad. d. Wissenschaften 42. und 47. Band (1879, 1883); Mittheilungen der k. k. Centralcommission, Wien 1883.

²⁾ V Letopisih Matice Slovenske leto 1889. do 1891.

¹⁾ Umril pred nekaj tedni.

²⁾ Nekdo hoče še sedaj 300 gld. od deželnega muzeja za na njegovi njivi izkopano situlo, dasi je že na pobotnico zanjo prejel 118 gld.

Vestnik.

Cesarja Franca Jožefa I. jubilejska ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gosp. V. Levstik, nadučitelj na Vrhniki, 5 gld.

Učiteljski konvikt: Gdč. Ivana Furlan, učiteljica v Tržiču, 3.50 gld.; g. Viljem Ledenic, c. kr. davčni pristav na Vrhniki, 1 gld.; č. g. Rok Merčun, katehet v Ljubljani, ob Jurjevem 3.50 gld.; g. J. Pintar, učitelj v Tunjicah, na knj. kr. podr. štev. 115. 4.80 gld.

J. Dimnik, blagajnik.

Imenovanje. G. Štefan Križnič, c. kr. glavni učitelj v Kopru in c. kr. okrajni šolski nadzornik v Pulju, je imenovan ravnateljem na c. kr. ženskem učiteljskem v Gorici.

Tridesetletnica šolskih zakonov bo dne 14. t. m. Razna učiteljska društva bodo na primeren način proslavljala ta dan novi šolski zakon. Prav tako!

V tečaj za gluhaneme na Dunaj bo visoka deželna vlada poslala gg. nadučitelja Štefana Primožiča iz Postojne in Jožefa Armiča iz Sorice.

Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo dne 29. m. m. ustanovni shod. V odbor so izvoljena p. i. gg.: Frančišek Gabršek, predsednik; Emilija Gusl, podpredsednica; Jakob Furlan, tajnik; Jožef Maier, pevovodja; Alojzija Bauer, blagajničarica; Ivan Krulec, knjižničar in Avgust Kleč, odbornik.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za okolico ljubljansko je imelo dne 4. t. m. prvi občni zbor. Navzlic zelo slabemu vremenu se je zbralo do 40 zborovavcev, kar je jasen dokaz stanovske zavednosti učiteljstva ljubljanske okolice. Vsi prisotni so takoj pristopili k društvu ter plačali letnino 1 gld. Pričakujemo, da bodo tudi vsi ostali tovariši in tovarišice člani tega društva. V odbor so izvoljeni gg.: J. Gregorin, predsednik; A. Javoršek, namestnik; B. Čampa, tajnik; Ivana Vidic, namestnica; K. Rožanc, pevovodja; Fr. Trošt, blagajnik in Fr. Papler, odbornik.

Nove šole. V šolskem okraju krškem bodo sezidali te-le nove šole: Na Raki se napravi štirirazrednica, v Št. Jerneju trirazrednica, pri Sv. Križu trirazrednica, v Vel. Podlogu in Vrhpolju pa dvorazrednici. V litijskem šolskem okraju se sezida v Polšniku enorazrednica, v Zagorju se razširi trirazrednica v štirirazrednico, v Žalini pa enorazrednica v dvorazrednico.

Vdovsko društvo je imelo svojo sejo dne 20. mal. travna t. l. — Cesarjeva zahvala za vdanostno izjavo, katero je naše društvo izreklo 2. grudnia 1898. l. povodom 50 letnega vladanja Nj. Velikanstva potom deželnega predsedništva, se je vzela z radostjo na znanje. Kurencije so se vzele v vednost in dve prošnji sta se rešili. — Razgovor je bil tudi o društvenih dolžnikih. Ti z nerednim vračanjem posojil in obresti jemlje kredit drugim prosvicem, ker se bo in se mora odbor opirati na te izkušnje. Opozarjamo torej dolžnike tem potom, da takoj prično z vračevanjem določenih obrokov in da nemudoma vpošljejo zapadle obresti od posojil.

Občni zbor učiteljskega društva za sezanski okraj se je vršil 4. t. m. v Štanjelu. Prišlo je tudi nekaj goriškega učiteljsva. Občni zbor je obsodil znano pisarjenje „Soče“ ter se je izreklo obžalovanje društvu „Sloga“ radi famoznih pisem, katerih še doslej ni nihče preklical. Na tem občnem zboru je bil izvoljen soglasno častnim členom gospod nadučitelj Peter Medvešek. (Čestitamo neustrasnemu boritelju za učiteljske pravice na tem odlikovanju. Uredn.) Več prihodnjič.

Pri usposobljenostnih izpitih so zadobili usposobljenost za ljudske šole z nemškim in slovenskim učenim jezikom: gospodje Guštin Emil, Klemenčič Ivan, Kaffou Ignacij, Mlakar Franc in gospdč. Vovk Franica, g. Justin Ivan za nemščino kot učni jezik in g. Petras Henrik za verouk.

Vabilo. Koprsko učiteljsko društvo bo imelo svoj redni občni zbor dne 18. vel. travna t. l. v ljudski šoli

na Lazaretu ob 9. uri dopoldne. Razen običajnih točk bo obravnaval gospod Gr. Leonardis 20. berilni košček „Bodi prijazen in postrežljiv“. G. Jos. Valentič bo pa poročal o uspehih učiteljske deputacije na Dunaju. Po zborovanju bo banket v gostilnici konsumnega društva pri Pobegih. Kuverta s pijačo stane 1 gld. Oglasila za banket izvoli vsak poslati na dopisnici pod naslovom: g. Rud. Pečarič, načelnik konsumnega društva pri Pobegih, pošta Koper. K obilni vdeležbi vabi odbor.

Vabilo na XXXIV. redni občni zbor „Slovenske Matice“ v sredo dne 24. vel. travna t. l. ob petih popoldne v mestni dvorani. Vrsta razpravam: 1.) Predsednikov ogovor. 2.) Letno poročilo tajnikovo o dobi ob 16. mal. travna lani do 15. vel. travna letos. 3.) Poročilo blagajnikovo o računskem sklepu za l. 1898. 4.) Volitev treh računskih presojevalcev (§ 9 a drž. pravil.) 5.) Poročilo blagajnikovo o proračunu za l. 1899. 6.) Dopolnilna volitev društvenega odbora. 7.) Samostojni predlog društvenega odbora, naj se za izdavanje „Stenskega zemljevida slovenskih pokrajin“ dovoli potrebni izredni kredit. 8.) Posamezni nasveti in predlogi.

V Ljubljani, dne 4. vel. travna 1899.

Blagajnik:	Predsednik:	Tajnik:
Dr. Jožef Starč.	Fr. Levec.	E. Lah.

Razpis častnih nagrad. „Česko-slovenski spolek v Pragi“ pod predsedstvom velikega prijatelja naroda slovenskega in zlasti slovenskega učiteljstva, gospoda Jana Legota, je sklenil v svoji seji dne 16. sušca t. l., da bo podpiral slovensko slovstvo in sicer spise za mladino s častnimi ugradami, izrazujoč prepričanje, da je mogoče narod odgojiti v čitateljski narod le potom dobre in obilne knjižnice za mladino.

V to svrhu je določil primerne nagrade ter poveril „Zavezo slovenskih učiteljskih društev“, da stori vse v to potrebne korake.

Radostno objavlja podpisani direktorij ta plemeniti ukrep naših bratov Čehov ter razpisuje s tem dve častni nagradi po 100 in 50 K za najboljša mladinska spisa, obvezajoča najmanj po 2¹/₂ tiskovne pole.

Spisi morajo biti izvirni in primerni otroškemu duhu. Rokopise je poslati predsedništvu „Zaveze“ do 1. vinotoka t. l.

Pisateljevo ime je priložiti na posebnem zapečatenem listu.

Častne nagrade se bodo izplačale takoj po razsodbi gg. ocenjevalcev. Vrh tega dobi pisatelj za svoje delo tudi navadno pisateljsko nagrado po dogovoru z „Zavezo“. Direktorij „Zaveze slov. učiteljskih društev“ v Ljubljani, dne 16. mal. travna 1899.

Drag. Česnik,	L. Jelenc,
tajnik.	predsednik.

Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Na binkoštni torek, dne 23. t. m., bo ob 10. uri zjutraj v „Narodnem domu“

izredni občni zbor.

Vrsta razpravam:

- 1.) Nagovor predsednikov.
- 2.) Razgovor o oddaji „Učiteljskega Tovarisa“ v last „Zavezi slovenskih učiteljskih društev“.*)
- 3.) Prememba društvenih pravil.
- 4.) Slučajnosti.

Ker bo ta izredni občni zbor velikanske važnosti za slovensko učiteljstvo sploh in za „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ posebe, vabi p. n. društvenike k najmnogobrojnejši vdeležbi

odbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

*) Dotične predloge, oziroma pogoje odborove glej na uvodnem mestu! Uredn.

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga dá zaslužiti učiteljstvo, dogovorjene odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka vsota, ki jo odjemavec izplača, zabeleži v prid konviktu.

1. **Jos. Petrič** — zaloga raznovrstnih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“ in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
2. **Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
3. **Miličeva tiskarna** — zaloga uradnih spisov i. t. d. — v Ljubljani, Stari trg.
4. **Národna tiskarna** v Ljubljani, Kongresni trg.
5. **Šeberjeva tiskarna** v Postojini, zaloga uradnih spisov itd.
6. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
7. **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, Mestni trg.
8. **Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg.
9. **Anton Krejči**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfvih ulicah v Ljubljani.
10. **J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod trančo.
11. **Kavčič & Lilleg** — „Pri zlatorogu“ — trgovina s specerijskim blagom v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
12. **Jeglič & Leskovic**, trgovina s specerijskim blagom na Jurčičevem trgu v Ljubljani.
13. **F. P. Vidic & Comp.** Tovarna lončenih peči in glinastih izdelkov, opekarna, zaloga stavbinskega blaga v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
14. **Filip Fajdiga**, mizar in trgovina s pohištvo v Prešernovih ulicah št. 50 (nasproti novi pošti) v Ljubljani.

Banka „Slavija“ v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, daje od učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezi slovenskih učiteljskih društev.“

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojim!“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!

Fr. Čuden

urar v Ljubljani

Mestni trg št. 25 nasproti rotovžu
priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih

žepnih in stenskih ur

budilnikov, prstanov,
uhanov, šivalnih strojev

od 25 gld. naprej,

biciklov od 100 gld. naprej.

Popravila se izvršujejo natančno in točno.

Novi cenovniki na zahtevanje franco in zastoj.

GRİČAR & MEJAČ

LJUBLJANA

Prešernove ulice št. 9

priporočata svojo

bogato zalogo izgotovljene

moške in ženske obleke

v vsaki velikosti ter najboljše
perilo in zavrtnice po najnižji ceni.

Kdor si kupuje obleko,
ogleda naj si najprvo na
jino zalogo.

Naročila po meri
izvršujejo se točno in ceno
na Dunaju

Ilustrovani ceniki se razpošiljajo
franko in zastoj.

P. i. učiteljstvu znižane cene.

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg-ova knjigotržnica

— v Ljubljani —

ima vedno največjo zalogo vseh v naši kronovini uvedenih šolskih knjig in zemljevidov ter priporoča slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom v nakup:

Glavne oblike zemeljskega površja 2 gld. 50 kr.
Napete na platno in z luknjicami 3 „ 50 „
Napete na platno in s palčicami 4 „ — „
Zavojnina in frankovana pošiljatev — „ 50 „

Slovenski stenski abecednik s slikami

na 25 tablicah 2 gld. 50 kr.; na 13 močnih lepenkah z obročki za obešanje 5 gld. 75 kr.; na 25 močnih lepenkah, vsaka posebe napeta, tudi z obročki za obešanje 8 gld. 75 kr. Za vozni list in zavojnino računamo 30 kr.

Praprotnikov mali šolski besednjak

slovenskega in nemškega jezika 6. natisk. — Obsirno pomnožil in popravil Jakob Dimnik; cena vezani knjigi 1 gld.

Ženska ročna dela

za pouk na ženskih učiteljskih. — Sestavila Pavla pl. Renzenberg I. del: Kvačkanje, cena vezani knjigi 90 kr.

Moka iz mlina Vinka Majdiča v Kranju

se oddaje po en gros-cenah
v plombiranih vrečkah po 10 in 25 kil
v prodajalni

Maksa Domicelja

v Ljubljani, na Rimski cesti
vis-a-vis Gorupovim hišam.

Dostavljanje na dom brezplačno.

Plombe originalne mlinske!

Moka se oddaje tudi v vrečah po 50, 85 in 100 kil.

Opozarja se, da priznani izvrstni izdelek prvega domačega našega mlina dandanes tudi na tujem uspešno tekmuje 3 izdelki vseh ogrskih mlinov.

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatev naj se pošiljajo franco. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/8 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petilvrsta. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 3 gld.

Lastnik in založnik: „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“; tisk Miličeve tiskarnice v Ljubljani.